

Skärpta villkor för anhöriginvandring

*Betänkande av Utredningen om
skärpta villkor för anhöriginvandring*

Stockholm 2025

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2025:95

Sammanfattning

Utredningens uppdrag

Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av det svenska regelverket för anhöriginvandring i syfte att åstadkomma en restriktiv och ändamålsenlig reglering. I uppdraget har bl.a. ingått att:

- ta ställning till hur möjligheterna att vara anknytningsperson kan begränsas för vissa utlänningar,
- ta ställning till hur anhörigkretsen för uppehållstillstånd på grund av anknytning kan begränsas,
- föreslå hur försörjningskraven vid anhöriginvandring kan skärpas,
- analysera i vilken utsträckning det är möjligt att införa krav på heltäckande sjukförsäkring som villkor för anhöriginvandring, och
- ta ställning till hur nuvarande bestämmelser om DNA-analys vid anhöriginvandring bör ändras för att möjliggöra en utökad användning,

Nedan följer en sammanfattning av utredningens förslag.

Krav för att vara anknytningsperson

En mer situationsanpassad reglering om anhöriginvandring

När de nuvarande reglerna om anhöriginvandring i 5 kap. utlänningslagen (2005:716) infördes var det med utgångspunkten att enhetliga regler skulle gälla för alla personer i Sverige, oavsett medborgarskap. Utredningen föreslår i stället att regleringen om anhöriginvandring ska bli mer situationsanpassad, på så sätt att olika krav och förutsättningar i vissa avseenden ska gälla för olika personkategorier. I fråga

om vilka krav som ska ställas för att vara anknytningsperson vid anhöriginvandring föreslår utredningen följande.

För att *en svensk eller nordisk medborgare, eller person med permanent uppehållsrätt i Sverige*, ska kunna vara anknytningsperson ska det, i likhet med vad som gäller i dag, krävas att personen är bosatt i Sverige.

För att *en person med uppehållstillstånd i Sverige* ska kunna vara anknytningsperson ska det, utöver bosättning, krävas att personen antingen har permanent uppehållstillstånd eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med en giltighetstid om minst ett år och välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd. Förslaget innebär att det för personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd införs ett krav på minsta giltighetstid för tillståndet, vilket är ett nytt krav. Samtidigt innebär förslaget att det nuvarande kravet på att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska ha beviljats på någon av vissa särskilt angivna grunder för att tillståndsinnehavaren ska kunna vara anknytningsperson utgår. I fråga om de närmare förutsättningarna för anhöriginvandring ska det däremot i vissa avseenden göras en åtskillnad mellan olika anknytningspersoner utifrån tillståndsgrund.

För att *ett ensamkommande barn* ska kunna vara anknytningsperson i förhållande till sina föräldrar föreslår utredningen att det, i likhet med vad som gäller i dag, inte ska ställas krav på vilken typ av uppehållstillstånd som har beviljats barnet. Vidare föreslår utredningen att det nuvarande kravet på att ett sådant barn ska vara ogift för att kunna vara anknytningsperson i förhållande till sina föräldrar ska tas bort.

En väntetid vid anhöriginvandring införs

Utredningen föreslår att det för att en ansökan om uppehållstillstånd på grund av anknytning till en person med tidsbegränsat uppehållstillstånd ska kunna beviljas som huvudregel ska krävas att anknytningspersonen har vistats i Sverige med uppehållstillstånd sedan minst två år när ansökan om uppehållstillstånd för familjemedlemmen ges in. Vissa ärenden ska vara undantagna från väntetiden, däribland ärenden som gäller ensamkommande barn och vissa ärenden

som gäller flyktingar. Det ska också vara möjligt att göra undantag från väntetiden om det finns särskilda skäl.

Anhöriga som kan beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning

Enligt nuvarande regler i 5 kap. 3 § utlänningslagen har en utlänning som är make, sambo eller barn till en anknytningsperson i Sverige en principiell rätt till uppehållstillstånd. Den tvingande regleringen är utformad med utgångspunkt i familjeåterföreningsdirektivet men omfattar alla anknytningspersoner, oavsett medborgarskap eller grund för uppehållstillstånd. Utredningen föreslår att regleringen om anhöriginvandring för situationer som inte omfattas av EU-rätten i stället ska ges en i sin helhet fakultativ utformning, även för situationer som rör den närmaste familjen. Förslaget innebär bl.a. att anknytningsreglerna i 5 kap. utlänningslagen inte längre ska ge någon principiell *rätt* till anhöriginvandring för alternativt skyddsbehövande eller för personer som har beviljats uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder av motsvarande skäl, utan endast en sådan *möjlighet*. Samma sak ska gälla när anknytningspersonen är svensk eller nordisk medborgare, eller har permanent uppehållsrätt i Sverige. Förslaget innebär att möjligheterna att beakta omständigheter som talar mot att bevilja uppehållstillstånd kommer att bli större i anknytningsärenden som inte omfattas av EU-rätten.

Vidare lämnar utredningen följande förslag:

- Rätten eller möjligheten till uppehållstillstånd för icke gemensamma barn ska knytas till vem som har vårdnaden om barnet.
- Kravet på att ett barn ska vara ogift för att en rätt eller möjlighet för barnet att få uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder, eller förälderns make eller sambo, ska tas bort.
- Möjligheten att bevilja uppehållstillstånd för en utlänning som har för avsikt att gifta sig eller bli sambo med en person som har uppehållstillstånd i Sverige ska begränsas till att omfatta situationer när orsaken till att anknytningspersonen och utlänningen inte levt tillsammans i hemlandet varit att det varit omöjligt på grund av att förhållandet inte accepterats där.

- Den nuvarande regleringen som ger möjlighet att ge uppehållstillstånd till en utlänning som har svenskt ursprung eller som under lång tid har vistats i Sverige med uppehållstillstånd ska tas bort.
- Den nuvarande regleringen som ger möjlighet att bevilja uppehållstillstånd för nära anhöriga utanför kärnfamiljen (exempelvis unga hemmavarande vuxna) ska bli bättre anpassad för att även kunna tillämpas i förlängningsärenden.

Krav på försörjning m.m. som villkor för anhöriginvandring

Enligt nuvarande regler i 5 kap. utlänningslagen får uppehållstillstånd på grund av anknytning som utgångspunkt endast ges om anknytningspersonen kan försörja sig och familjemedlemmen samt har en lämplig bostad. Utredningen föreslår att möjligheterna att göra undantag från försörjningskravet ska begränsas, dels på så sätt att det nuvarande undantaget när anknytningspersonen är flykting anpassas till regleringen i familjeåterföreningsdirektivet, dels på så sätt att den nuvarande möjligheten att göra undantag från kravet vid särskilda skäl begränsas till att gälla i vissa anknytningssituationer. I andra anknytningssituationer ska det i stället krävas synnerliga skäl för undantag.

Utredningen föreslår också att försörjningskravet vid anhöriginvandring som utgångspunkt ska gälla även vid prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd, vilket är en skillnad i förhållande till vad som gäller i dag. Vid prövningen av en sådan ansökan ska dock även familjemedlemmens, och andra familjemedlemmars, inkomster kunna beaktas vid bedömningen av om kravet är uppfyllt.

Skäl att neka uppehållstillstånd på grund av anknytning

Utredningen föreslår att det ska införas ett förtydligande i utlänningslagen av innebörden att tidigare våld eller kränkningar mot anknytningspersonen, eller någon annan familjemedlem, ska beaktas särskilt i ärenden om uppehållstillstånd på grund av anknytning som inte omfattas av EU-rätten. Vidare lämnas förslag som innebär

att möjligheten att neka uppehållstillstånd kommer att bli större i vissa sådana ärenden.

Fortsatt uppehållstillstånd vid ändrade förhållanden

Utredningen föreslår att möjligheten att bevilja fortsatt uppehållstillstånd när en anknytningsgrundande relation har upphört på grund av att sökanden har särskild anknytning till Sverige (vilket i praxis tillämpas som ett krav på två års heltidsanställning) ska tas bort. Vidare föreslås att regleringen ska ändras på så sätt att det när ett anknytningsgrundande förhållande har upphört ska vara möjligt att bevilja fortsatt uppehållstillstånd för sökanden om omständigheterna är särskilt ömmande, i stället för om starka skäl talar för att sökanden ska ges fortsatt uppehållstillstånd, vilket innebär en anpassning till EU-rätten.

Utredningen föreslår också att tillämpningsområdet för regleringen om fortsatt uppehållstillstånd vid brusten anknytning ska utvidgas till att även omfatta vissa andra situationer när ett tidigare anknytningsgrundande förhållande inte kan läggas till grund för att bevilja fortsatt uppehållstillstånd, exempelvis på grund av att anknytningspersonen har förlorat sitt uppehållstillstånd eller lämnat Sverige. Även detta innebär en anpassning till EU-rätten.

DNA-analys i anknytningsärenden

Utredningen föreslår att regleringen om DNA-analys i anknytningsärenden ska ändras på så sätt att det ska bli tydligare vilka krav som ska ställas på annan åberopad bevisning för att en DNA-analys ska anses obehövlig. Förslaget syftar till att säkerställa att DNA-analys kommer till användning i sådana fall där omständigheterna ger anledning att tvivla på de åberopade släktskapsförhållandena. Det föreslås också att regleringen om DNA-analys ska utvidgas till att omfatta fler anknytningsärenden.

Vidare föreslås en ändring i utlänningsförordningen i syfte att tydliggöra vilka uppgifter som ska överföras från Migrationsverket till Rättsmedicinalverket i samband med DNA-analys.

Anhöriginvandring för särskilda personkategorier

Utöver ändringar i 5 kap. utlänningslagen föreslår utredningen vissa ändringar av de regler om anhöriginvandring som finns i andra delar av utlänningslagstiftningen. Bland annat föreslås följande:

- Anhörigkretsen som ska kunna beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning till en person med nationellt uppehållstillstånd för arbete ska begränsas till make, sambo och barn under 18 år.
- Regleringen om uppehållstillstånd för familjemedlemmar till personer med ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat ska anpassas efter regleringen i det s.k. VABO-direktivet, vilket bl.a. innebär en skärpning av anhörigkretsen och att ett försörjningskrav införs.
- Ett försörjningskrav vid anhöriginvandring ska införas för forskare.
- Försörjningskravet vid anhöriginvandring kopplad till arbetskraftsinvandring ska gälla även vid prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd.
- I vissa situationer där det som villkor för anknytningspersonens eget uppehållstillstånd uppställs ett krav på försäkringsskydd ska ett motsvarande krav införas som villkor för anhöriginvandring.
- Regleringen i 21 kap. 4 § utlänningslagen ska anpassas efter regleringen i massflyktsdirektivet.

Ikraftträdande m.m.

Utredningen föreslår att ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2027 men att den föreslagna väntetiden inte ska tillämpas i ärenden som har inletts hos Migrationsverket före ikraftträdandet.